

MODERN MEDIA CULTURE**DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-178-7-19>****КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ ВИДАННЯ УКРАЇНИ:
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ****Кунц Т. В.**

*аспірантка кафедри інформаційних технологій
Київський національний університет культури і мистецтва
м. Київ, Україна*

За ступенем розвитку культурологічних видань можна визначити рівень розвитку будь-якого суспільства, адже періодичні видання про культуру – це своєрідний етап відображення основних віх цивілізаційного вдосконалення, формування й функціонування демократії, визначення обрисів майбутнього державотворення. Культурологічна преса найяскравіше і по-особливому реагує на події, що відбуваються у соціумі. В цьому контексті особливого значення набуває вивчення ключових характеристик друкованих мас-медіа з питань культури та мистецтва.

Сучасні періодичні видання про культуру набувають принципово нових вимірів функціонування, тому назріла потреба розкрити феномен культурологічних видань в Україні, провести структурно-функціональний аналіз друкованої преси, класифікувати її, виявити основні типотворювальні та прикладні ознаки, вивчити запити сучасного читача.

Пресу культурно-мистецького спрямування досліджували вітчизняні науковці М. Глушко, О. Іванова, І. Матоліч, Л. Монич, С. Фіялка. Теоретичні й історичні засади періодичної преси загалом вивчали С. Гурьєва, В. Кобишева, Т. Кузнякова, В. Різун, А. Москаленко, М. Тимошик, Т. Трачук та ін.

Серед найбільш актуальних тенденцій розвитку галузі друкованих ЗМІ в Україні, за даними Національного інституту стратегічних досліджень, можна виділити: консолідацію й укрупнення видавничих компаній, формування медіагруп; реструктуризацію активів медіакомпаній, поступове зростання ступеня їхньої прозорості та публічності; формування мультимедійних платформ і активний розвиток онлайн-проектів друкованих ЗМІ; впровадження новітніх технологій

(наприклад, онлайнві бізнес-проекти з версіями для мобільних користувачів) [1].

Інформаційний вплив друкованих медіа про культуру розглянула В. С. Кобишева, яка в класифікації періодики з питань мистецтва розмежує такі типоформувальні ознаки, як: тип видання; характер аудиторії і характер викладу; засновник; цільове призначення. А також типологічні ознаки другого рівня: періодичність, формат, обсяг і тираж [3, с. 135].

С. Б. Фіялка класифікує мистецтвознавчі періодичні видання за тематикою на загальномистецькі і вузькотематичні видання (за певною галуззю мистецького процесу: кіномистецтво; архітектура, дизайн інтер'єру; театральне мистецтво; музика; образотворче мистецтво). Крім того, класифікує за цільовим призначенням, формою власності, періодичністю, обсягом і тиражем [5, с. 117].

Періодика про культуру як підсистема української преси містить у собі видання таких типів: журнали, газети, альманахи.

За даними Книжкової палати України у 2020 році вийшли друком 2244 найменування, 1856 з яких – журнали. З питань культури, літератури, мистецтв та краєзнавства лише 23 газети загальним накладом 76,5 тис. примірників. Інформація про журнали з освіти та культури наведена лише у звіті 2019 року. Всього 216 найменувань, загальний наклад – 184,5 тис. [2]

У неструктурованому та малорозвиненому сегменті видань про культуру в Україні варто назвати такі:

– «Контрамарка» – журнал, в якому друкуються статті, інтерв'ю, огляди, анонси, рецензії про театральне життя Києва та України.

– «Кіно-театр» – мистецький аналітичний ілюстрований журнал – посередник між українським глядачем та подіями сучасного світового театального і кінопроцесу, заснований у 1995 році студентами НаУКМА на чолі з кінокритиком Л. Брюховецькою.

– «Кіно-коло» – журнал про події та явища українського кінопростору, з 2008 р. не видається у друкованому варіанті, але має достойний електронний аналог – національний кінопортал kinokolo.ua.

– «Сучасність» – щомісячний журнал про літературу, мистецтво, суспільне життя, який спершу, у 1961 році, друкувався у Німеччині, згодом у США, і лише з 1992 р. виходить друком у Києві.

– «Ренессанс» – міжнародний літературно-художній журнал, який виходить друком з 1992 р. російською мовою. Серед популярних рубрик: критика, культура, проза, рецензії, сучасна поезія, суспільство та ін.

– «Мистецтво та освіта» – науково-методичний журнал, який виходить друком чотири рази на рік з 1996 р., спеціалізується на друкуванні результатів дисертаційних досліджень.

– «Образотворче мистецтво» – видання Національної спілки художників України, засноване у 1935 році під назвою «Малярство і скульптура», з 1970-го – двомісячний ілюстрований журнал з питань теорії та практики українського живопису.

– «Українська культура» – щомісячний культурологічний ілюстрований журнал, який виходить друком з 1921 р., під сучасною назвою – з 1991-го.

В Україні ж одним із найстаріших культурологічних журналів є саме «Українська культура» – часопис, у якому висвітлюються теми музики, кіно, літератури, образотворчого мистецтва, етнографії, архітектури, нових медіа, дизайну, фотографії та ін. До 2018 р. видавався «Національним газетно-журнальним видавництвом» за сприяння Міністерства культури України. З 2019 р. журнал отримав нове свідоцтво про державну реєстрацію і виходить у світ зусиллями видавничого дому «Українська культура».

Видавничий дім станом на 2021 рік поряд із журналом «Українська культура» видає культурологічну періодику: «Культура і життя» (загальнодержавна українська щотижнева газета, заснована 7 жовтня 1923 р.), «Музика» (музичний ілюстрований науково-популярний журнал, заснований у 1923 р. в Києві), «Пам’ятки України: історія та культура» (науковий часопис, започаткований у 1969 р.).

Численні проекти здійснюються в Україні з 2017 року за сприяння Українського культурного фонду – державної установи, створеної на підставі відповідного Закону України, для сприяння розвитку національної культури та мистецтва в державі, широкого доступу громадян до національного культурного надбання, підтримання культурного розмаїття та інтеграції української культури у світовий культурний простір [4]. Зокрема, зусиллями УКФ і надалі функціонує журнал «Театрально-концертний Київ», створений ще в 1936 р. як друковане періодичне видання, проте нині – лише як портал про театральні вистави, концерти, виставки, новинки кінопрокату, фестивалі: <https://www.tkk.media>.

Ще до 2018 року виходив двічі на місяць науково-популярний, ілюстрований профільний журнал про події театрального життя України «Український театр». Але з часом видання трансформувалося в інтернет-платформу «Український театр 2.0», а наприкінці 2019 року організатори заявили про його закриття.

Отже, культурологічні видання України трансформуються, змінюють засновників і видавців, висвітлюють теми, які відповідають запитам сучасного читача. Все частіше застосовується практика створення електронних версій періодичних видань, щоб хоча б частково долучити широкий загал до інформації про культурно-мистецьке життя України та світу.

Література:

1. Доповідь Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/publikacii/analitichni-dopovidi> (дата звернення: 12.12.2021).
2. Звіт Книжкової палати України. URL: <http://www.ukrbook.net/statistika/periodyuka2020.pdf> (дата звернення: 10.12.2021)
3. Кобишева В. С. Проблеми типології українських періодичних видань. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2006. Т. 25. С. 132–136.
4. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua/p/about> (дата звернення: 10.12.2021).
5. Фіялка С. Б. Тематико-типологічна структура сучасних мистецтвознавчих журнальних видань. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2013. Т. 50. С. 110-118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizh_2013_50_24 (дата звернення: 11.12.2021).